

Σκέψεις παιδιών: διαπιστώσεις, προσδοκίες, παρεμβάσεις

/ [Γνώμες](#)

Το παράδειγμα του πολέμου

Συχνά, τα παιδιά, βλέποντας στον κόσμο γύρω τους, πράγματα, γεγονότα, στάσεις και συμπεριφορές, παρατηρούν, σκέπτονται, αισθάνονται, διαπιστώνουν πλευρές της ζωής, στην ειρήνη και στον πόλεμο.

- Νικόλαος Κοτοπούλης, Δάσκαλος MSc – Θεολόγος

Ως ένα τέτοιο παράδειγμα διαπιστώσεων, προσδοκιών παιδιών και παρεμβάσεων ενηλίκων θα αξιοποιηθούν δημοσιευμένες σκέψεις και διαπιστώσεις μαθητών ΣΤ΄ τάξης ελληνικού δημόσιου σχολείου (εξαιρετικά επίκαιρες, τρία χρόνια μετά την διατύπωσή τους, στις 28-2-2022).

Οι σκέψεις αυτές διατυπώνονται σε απαντήσεις των μαθητών στο ερώτημα του

δασκάλου τους στο μάθημα των Θρησκευτικών με διαθεματική προσέγγιση με τα μαθήματα Γλώσσας και Ιστορίας: **«Αυτή την ώρα συναντιούνται εκπρόσωποι Ρωσίας- Ουκρανίας για να συζητήσουν για τον πόλεμο. Αν ήσουν εκεί και ρωτούσαν τη γνώμη σου, τι θα τους συμβούλευες;»**.¹ Στα μηνύματα – tweets που έγραψαν οι μαθητές, εκφράζονται αλήθειες, διαπιστώνονται αιτίες και συνέπειες του πολέμου, ενώ προτείνονται τρόποι αντιμετώπισης.

Σαν αιτίες του πολέμου – και γενικά των πολέμων – οι μαθητές αναφέρουν: τον ανταγωνισμό για δύναμη, συμφέροντα και εξουσία, την έλλειψη δικαιοσύνης, την πλεονεξία και την εμπορία όπλων. Ως συνέπειες του πολέμου τονίζουν: το θάνατο, τη φτώχεια, την πείνα, την ορφάνια, την καταστροφή, τη θλίψη, τα κατεστραμμένα σπίτια, τα καταφύγια, το χάος.

Σαν τρόπους αντιμετώπισης, προτείνουν στους συνεδριάζοντες και τους ισχυρούς της γης: την προσήλωση στο διάλογο, τη λογική, την κριτική σκέψη και την υπευθυνότητα, την προτεραιότητα για ειρήνη, δικαιοσύνη και σεβασμό, την εφαρμογή στην πράξη της αγάπης, της στοργής και της ανθρωπιάς, την επικέντρωση στη συνεννόηση και τη συμφιλίωση.² Ως προς τα συναισθήματα που βιώνουν, γράφουν αναλόγως για : φόβο, ανασφάλεια, άγχος, αμφιβολία, ντροπή, αλλά και θάρρος, ελπίδα, αγάπη, στοργή, συμπάρασταση.

Αναντιστοιχία προσδοκιών - πραγματικότητας και παρέμβαση

Τρία χρόνια μετά την διατύπωση της επιθυμίας τους για το τερματισμό του πολέμου και για επικράτηση της λογικής, οι μαθητές (τώρα θα φοιτήσουν στην Α΄ Λυκείου) διαπιστώνουν όχι μόνο ότι ο πόλεμος αυτός δεν τελείωσε, αλλά ότι και άλλοι πόλεμοι άρχισαν, και ότι οι ελπίδες, οι ευχές και οι προσδοκίες τους, διαψεύδονται. Αυτό δεν είναι απλό πράγμα ούτε αμελητέο. Συναρτάται με τον συνολικό εσωτερικό κόσμο των παιδιών και μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την ψυχολογία τους και τη στάση τους για την ζωή.

Σύμφωνα με έρευνες, όταν τα παιδιά διαπιστώνουν ότι οι ελπίδες τους για κάτι καλό και ωραίο, σε σημαντικά προσωπικά, οικογενειακά και κοινωνικά θέματα διαψεύδονται³, και τα πράγματα οδηγούνται παρά τις ευχές τους σε επιδείνωση, μπορεί να παρουσιάσουν μεταξύ άλλων: αίσθημα ματαίωσης, απώλεια εμπιστοσύνης στους ενήλικες, φόβο για το μέλλον, υπαρξιακή ανασφάλεια και άγχος, συναισθηματική σύγχυση για τη δύναμη και επικράτηση του καλού, απαξίωση της προσωπικής συμμετοχής και ευθύνης, αφού βλέπουν ότι η φωνή τους δεν εισακούεται. Κάποιες φορές ο φόβος και η ανασφάλεια δίνουν τη θέση τους στον κυνισμό και την πρόωρη ωρίμανση αφού διαπιστώνουν ότι «αυτός ο

κόσμος δεν αλλάζει».

Για την αποφυγή αρνητικών αποτελεσμάτων στην ψυχολογία των παιδιών, οι εκπαιδευτικοί και οι γονείς μπορούμε να υποστηρίξουμε τη θετική διάσταση των πραγμάτων, με ειλικρίνεια, αγάπη και ρεαλισμό, ακούγοντας την ψυχή των παιδιών.⁴

Ο ειλικρινής διάλογος⁵, χωρίς κρύψιμο της αλήθειας, προσαρμοσμένος στην ηλικία του παιδιού, σε συνδυασμό με την καλλιέργεια αισθήματος ασφάλειας και στήριξης από τους «σημαντικούς άλλους», η υποβοηθούμενη με ενθάρρυνση και ενσυναίσθηση έκφραση συναισθημάτων των παιδιών, η ανάδειξη θετικών προτύπων, η συνεργασία σχολείου οικογένειας και οι θετικές κοινωνικές δράσεις αλληλεγγύης, συμβάλλουν θετικά στην συναισθηματική αποσυμπίεση του παιδιού και στην ψυχική του ισορροπία.

Ιδιαίτερα σημαντικό είναι να εξηγήσουμε στο παιδί με απλά λόγια (συνοδευόμενα και με μια αγκαλιά, δεν κοστίζει τίποτα) ότι ο άνθρωπος είναι ελεύθερο ον, που από τις απαρχές της παρουσίας του στον πλανήτη γη, κάνει καλή ή κακή χρήση της ελευθερίας του, επηρεάζοντας θετικά ή αρνητικά, με την αγάπη του ή τον εγωισμό του, σε πραγματικό χρόνο, τις ζωές των ανθρώπων και τον κόσμο γύρω του.

Ταυτόχρονα με αυτή την εξήγηση, να μιλήσουμε – και με το παράδειγμά μας – στο παιδί, στο πλαίσιο μιας «παιδαγωγικής του προσώπου», για την πολύτιμη συμβολή που μπορεί να έχει η ελεύθερη προσωπική επιλογή του, θετικών στάσεων, συμπεριφορών, λόγων και έργων, στην πυρηνική βελτίωση και αλλαγή του άμεσου περιβάλλοντός του, στην «κυματική» διάδοση⁶ αυτής της βελτίωσης στην κοινωνία, και στη συνακόλουθη βελτίωση ποιότητας της δικής του ζωής, όπως αυτή εξελίσσεται στην ημιευθεία του χρόνου.

Μπορούμε επίσης να χρησιμοποιήσουμε δημιουργικά, τις αρχές και ήπιες δεξιότητες (soft skills) τις οποίες προτείνουν οι μαθητές στα συμβουλευτικά τους μηνύματα προς τους εκπροσώπους Ρωσίας – Ουκρανίας, και τους ηγέτες του κόσμου, στην 3^η παράγραφο του κειμένου, προσθέτοντας τη σημασία της ευγνωμοσύνης για τα αυτονόητα μικρά καλά που απολαμβάνουμε, τα οποία πολλοί άλλοι στερούνται,⁷ και – γιατί όχι – την αξία μιας μικρής προσευχής για όσους δοκιμάζονται.

Με τον τρόπο αυτό, θα μπορούν τα παιδιά μας, οι μαθητές μας, να βιώνουν και να αξιολογούν με δημιουργικότερο και πιο υπαρξιακό τρόπο, τις διαπιστώσεις και τις προσδοκίες τους, για μια καλύτερη ανθρώπινη κοινωνική ζωή και εμπειρία,

αποφεύγοντας αρνητικά καταπιεστικά συναισθήματα.

Παραπομπές

1. **Μια στιγμή κριτικής σκέψης και αναζήτησης της αγάπης σε ένα σκληρό, εγωιστικό περιβάλλον, αλλά και μια απόπειρα κριτικής προσέγγισης της ιστορικής αλήθειας σύμφωνα με το Θουκυδίδη, από παιδιά 12 ετών, που καταλαβαίνουν περισσότερα από όσα νομίζουμε, κι ας σωματίζουν συχνά. Μαθαίνουμε πολλά από τα παιδιά όταν βρίσκουμε χρόνο και τρόπο, να τα ρωτάμε.**
2. **UNICEF (2021). The State of the World's Children 2021: On My Mind - Promoting, protecting and caring for children's mental health.**
3. **Ορισμένες από τις αρχές που πρότειναν οι μαθητές το 2022 , επικαλούνται σαφέστερα τελευταία (φραστικά τουλάχιστον) μερικοί παγκόσμιοι ηγέτες.**
4. **Faber, A., & Mazlish, E. (2012). How to talk so kids will listen & listen so kids will talk. Scribner.**
5. **Κωστόπουλος, Δρ., Κύριλλος. «Ο διάλογος ως κοινωνία και επικοινωνία», σε *Είσοδος στην οντολογική αλήθεια*, Πάτρα, 2002.**
6. **Goleman, D. (1998). Η συναισθηματική νοημοσύνη: Γιατί μπορεί να μετράει περισσότερο από το IQ . Ελληνικά Γράμματα.**
7. **Κοτοπούλης, Ν. (2023, 30 Απριλίου). Η τυραννία της αξίας: Ένα βιβλίο για τις κοινωνικές ανισότητες. @up(τεύχος 12, Μάρτιος-Απρίλιος 2023). Πανεπιστήμιο Πατρών. <https://www.upatras.gr/wp-content/uploads/2023/04/@up12.pdf>**

Πηγή: pemptousia.gr